

Avdelning 2

Patent- och marknadsöverdomstolen

Klimat- och näringslivsdepartementet
Enheten för näringsliv, innovation och
marknader
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till siri.saeed@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Förbättrad konkurrens i offentlig och privat verksamhet (SOU 2025:22) och hemställan från Konkurrensverket om ändringar i konkurrenslagen (2008:579)

Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen har, med utgångspunkt i de intressen som domstolen har att bevaka, granskat betänkandet och promemoriorna samt lämnar följande kommentarer.

Inledande synpunkter

Att genom reglering undanröja hinder för en effektiv konkurrens är en mycket komplicerad uppgift. I den utsträckning det är möjligt att identifiera marknadsmisslyckanden eller konkurrensproblem, är det svårt att se att det offentliga genom prisreglering och liknande åtgärder skulle lyckas undanröja hinder mot effektiv konkurrens. Eventuella hämmande effekter av ett ingripande eller av hotet om ingripande är dessutom mycket svåra att överblicka och mäta.

I ljuset av detta bör man vara försiktig med att införa regler som ger en generell rätt att ingripa framåtsyftande mot ageranden som inte utgör överträdelser.

Förslagen som rör konkurrensfrämjande åtgärder och företagskoncentrationer framstår som långtgående och ingripande. De utgör också ett tydligt avsteg från de befintliga konkurrensrättsliga reglerna. Det bör enligt Patent- och marknadsöverdomstolen konstateras ett klart reformbehov innan sådana avsteg görs.

Dessutom är praxis från andra länder mycket knapphändig och i dagsläget saknas i princip erfarenheter från andra EU-länder. Kraven på ett konkret reformbehov bör därmed ställas högre än om det finns betryggande erfarenheter. Enligt Patent- och marknadsöverdomstolen är det som framkommit om reformbehovet inte övertygande. Det kan även ifrågasättas om konsekvensbeskrivningen, särskilt avseende konsekvenser för företag, är tillräcklig.

Sammanfattningsvis kan Patent- och marknadsöverdomstolen inte tillstyrka förslagen i dessa delar.

Även förslagen som rör offentlig säljverksamhet innefattar långtgående förändringar; reglerna rör i stor utsträckning gränserna för den kommunala kompetensen. Frågor om kommunal kompetens ligger visserligen utanför Patent- och marknadsöverdomstolens specialområde. En generell reflektion är dock att Konkurrensverket även här får omfattande befogenheter och att konsekvenserna, kanske främst för kommuner, är svåröverskådliga.

Konkurrensfrämjande åtgärder

I betänkandet föreslås att det införs ett 3 a kap. i konkurrenslagen. Enligt 1 § i kapitlet ska Konkurrensverket få ålägga ett eller flera företag att vidta åtgärder för att främja effektiv konkurrens, om det finns hinder för en sådan konkurrens på en eller flera marknader.

Konkurrensverket föreslås alltså kunna vidta åtgärder utan att någon överträdelse av konkurrensreglerna har konstaterats. Det finns anledning att ytterligare belysa hur ingripanden som rör beteendemässiga och strukturella åtgärder, t.ex. ålägganden att ge tillgång till infrastruktur och att avhända sig egendom, förhåller sig till egendomsskyddet i regeringsformen och Europakonventionen. Eftersom den föreslagna regleringen inte tar sikte på några självklara parter gentemot vilka åtgärder kan vidtas (se s. 218 i betänkandet), väcker de också frågor om legalitet, förutsebarhet och proportionalitet, centrala aspekter i rätten till egendomsskydd. Patent- och marknadsöverdomstolen uppfattar det som att den proportionalitetsbedömning som det talas om i betänkandet inte är en sådan bedömning som fordras enligt allmänna rättsprinciper.

Patent- och marknadsöverdomstolen noterar att det i betänkandet övervägdes att införa ett kvalifikationskrav för att Konkurrensverket ska få ingripa. Befogenheten att utfärda ålägganden mot företag på marknader som inte omfattas av sektorreglering är ingripande. Enligt domstolen finns det i varje fall anledning att ytterligare överväga om befogenheten att vidta åtgärder bör begränsas till hinder av viss dignitet, exempelvis *väsentliga* eller *påtagliga* hinder.

Utredningen bedömde att det inte finns anledning att reglera under vilka omständigheter den relevanta marknaden ska definieras. Att bestämma relevant marknad utgör ofta en komplicerad och resurskrävande del av ärenden enligt konkurrenslagen. Med den föreslagna ordningen finns det en beaktansvärd risk för att det uppstår svåra gränsdragningsproblem, särskilt avseende åläggandets effektivitet och proportionalitet.

Det framstår inte heller som tillfredsställande att frågan om statens eventuella ersättningsskyldighet för skada till följd av strukturella åtgärder, överlämnas till rättstillämpningen (se betänkandet s. 219).

Enligt betänkandet ska förslaget om konkurrensfrämjande åtgärder vara ett sätt att möta nya utmatningar för konkurrensen som kan uppstå på digitala marknader. Ingripanden på digitala marknader får dock inte inkräkta på Kommissionens exklusiva behörighet att bedriva tillsyn enligt DMA-förordningen. Patent- och marknadsöverdomstolen bedömer därmed möjligheten för Konkurrensverket att ingripa på sådana digitala marknader som begränsad.

Patent- och marknadsöverdomstolen ställer sig frågande till att ha en reglering som den föreslagna i konkurrenslagen. Ett skäl till det är att själva syftet med lagen därmed ändras.

Informationsplikt vid företagskoncentrationer

Patent- och marknadsöverdomstolen har utöver vad som anförts inledningsvis inga synpunkter på förslagen.

Ny lag om offentlig säljverksamhet

Som berörts inledningsvis kan det ifrågasättas om det är lämpligt att Konkurrensverket, en myndighet under regeringen, ges beslutanderätt i frågor som rör kommunal kompetens och i förlängningen den grundlagsskyddade kommunala självstyrelsen.

Med hänsyn till de gränsdragningssvårigheter som finns kring kommunal kompetens finns det dessutom en risk för att den föreslagna lagen får en överavhållande effekt, dvs. att kommunerna anpassar sig även utan att frågan prövats av domstol. Det kan också antas att Konkurrensverkets tolkning får en mycket starkt handlingsdirigerande effekt för kommuner och myndigheter.

Enligt Patent- och marknadsöverdomstolen finns det en risk att den administrativ bördan av de föreslagna reglerna om redovisning och utvärdering av offentlig säljverksamhet har underskattats i konsekvensbeskrivningen, särskilt för kommuner och mindre myndigheter.

Patent- och marknadsöverdomstolen ser positivt på att regleringen av offentlig säljverksamhet lyfts ut ur konkurrenslagen. Vidare instämmer Patent- och marknadsöverdomstolen i att offentlig säljverksamhet lämpligen bör prövas i allmän förvaltningsdomstol.

Promemoria med förslag till ändringar i konkurrenslagens bestämmelser om tidsfrister för koncentrationsprövningen m.m.

Patent- och marknadsöverdomstolen har inga principiella synpunkter på förslaget. Det finns dock anledning att påpeka att förhållandena på marknaden kan förändras snabbt och att nya omständigheter som förs in i målen kommer behöva beaktas. En förlängd total handläggningstid i alla instanser kan medföra att prövningen i Patent- och marknadsöverdomstolen kommer att utgå från väsentligt ändrade förhållanden jämfört med den hos Konkurrensverket.

Promemoria med förslag till ändringar i konkurrenslagens bestämmelser om förbud av företagskoncentrationer och rättegångskostnader

Förslaget tycks grundas på ett enda avgörande från Patent- och marknadsöverdomstolen. Det har enligt domstolen inte presenterats övertygande skäl att genom ändringar i konkurrenslagen i ett enskilt hänseende göra avsteg från reglerna i 31 kap. rättegångsbalken. Däremot kan det finnas skäl att överväga en sammanhållen och enhetlig reglering av rättegångskostnadsreglerna i konkurrenslagen.

I handläggningen har hovrättslagmannen Amina Lundqvist, hovrättsrådet Ulrika Persson och tf. hovrättsassessorn Henric Hafdell, föredragande

Amina Lundqvist

Henric Hafdell